

**Ivan STOJKOVIĆ – DUBROVČANIN, *Konkordancija nepromjenjivih dijelova Biblije: šesnaest biblijskih hermeneutskih postavki*,
Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006.**

Kršćanska sadašnjost iz Zagreba izdala je 2006. godine djelo Ivana STOJKOVIĆA – DUBROVČANINA (1392./95.-1443.) *Konkordanciju nepromjenjivih dijelova Biblije: šesnaest biblijskih hermeneutskih postavki*. Riječ je o raspravnom članku Franje ŠANJEKA i Nikole HOHNJECA, dvojice profesora Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na prvome mjestu objavljena je rasprava Franje Šanjeka pod naslovom *Ivan Stojković Dubrovčanin (1392./95. – 1443.)* (str. 5-17). Rasprava sadrži najvažnije dijelove biografije velikog Dubrovčanina: *Ambasador Pariškog sveučilišta, Zastupnik Baselskog koncila u prijestolnici na Bosporu (1435.-1437.)*, *Razlaz s papom Eugenom IV. (1437.-1439.)* te *Bibliofil i humanist*. Na drugom mjestu objavljena je rasprava Nikole Hohnjeca *Stojkovićeve biblijske hermeneutike* (str. 19-33) koja se sastoji od sljedećih naslova: *Dvostruko preziranje za autorstvom*, *Stojkovićevo je autorstvo autentično*, *Sadržaj Stojkovićeve hermeneutike*, *Latinsko izdanje*, *Hrvatski prijevod*. Na trećem je mjestu objavljena *Konkordancija nepromjenjivih dijelova ili izraza cijele Biblije* (str. 36-99) Ivana Stojkovića Dubrovčanina.

Akademik Franjo Šanjek posvetio je ovom hvalevrijednom izdanju raspravu *Ivan Stojković Dubrovčanin (1392./95. – 1443.)* (str. 5-17). Ivan Stojković, poznatiji pod latiniziranim imenom Ioannes Stoycus ili Ioanes de Ragusio, utječe – kako kaže autor – tridesetih i četrdesetih godina XV. stoljeća svojom izgrađenom osobnošću na europska kulturna, politička i religiozna gibanja. S reputacijom vrsnog diplomata, svestranog znanstvenika i strastvenog ljubitelja knjige učeni dubrovački dominikanac utire putove europskim integracijama. Stojković se zalaže za jedinstvo kršćanske ekumene radi sjedinjenja s nacionalnim crkvenim zajednicama istočne tradicije jer vjeruje da samo jedinstvena Europa može osloboditi balkanske i istočnoeuropske kršćanske narode od Turaka. U svojstvu ambasadora Pariškog sveučilišta Ivan Stojković ima važnu ulogu koordinatora sinode u Paviji/Sieni (1423.- 1424.), a prilikom otvaranja Baselskog koncila (1431.) proslavio se prijedlogom da se koncilske rasprave ne održavaju po nacijama, nego po komisijama, što vrijedi i danas. Stojković u Paviji naglašava da "Corpus christianorum" nije samo podijeljen krivovjerenjem nego i međukršćanskim ratovima, pa je opseg kršćanskog prostora iz dana u dan sve manji: Turci ga suzuju s istoka, Arapi sa zapada, Saraceni s juga, a Tatari sa sjevera. Na čelu delegacije Baselskog koncila dolazi u Carigrad 24. rujna 1435. te stječe povjerenje cara Ivana VIII. Paleologa i ekumenskog patrijarha Josipa II. Basileus smatra zanimljivim Stojkovićeve političke sugestije da treba iskoristiti trenutačne napetosti između tatarskog kana Timerbeja i Turaka, te osloboditi zauzeta bizantska područja na Balkanu i u Maloj Aziji. Stojković, međutim, nije bio svjestan da je u europskom društvu novac postao važniji od vjerskog nauka. Renesansni pape se više oslanjaju na svoju državu nego na koncil, pa će umjesto reforme doći reformacija. Na svojim

brojnim putovanjima Stojković je – zaključuje autor – marljivo prikupljao djela najširega znanstvenog spektra koja će u osvit modernog doba biti od iznimnog značenja za razvoj europske znanosti.

Ivan Stojković je za susrete s husitima na Baselskom koncilu (1433.) napisao šesnaest (pret)postavki ili pravila za upoznavanje i tumačenje Svetoga pisma. Njegova je hermeneutika, prva u povijesti katoličke teologije, temeljena na autentičnom biblijskom učenju koja prihvaćaju svi dotični sudionici.

Prof. dr. sc. Nikola Hohnjec napisao je uvodnu raspravu *Stojkovićeva biblijska hermeneutika* (str. 19-33) te uz latinski izvornik priložio hrvatski prijevod vrijednog djela tog učenog Hrvata. Stojković je – tvrdi autor – usavršio te za svoje vrijeme i potrebe proširio konkordanciju nepromjenjivih dijelova Svetog pisma koju je napisao Hugo a Santo Caro dva stoljeća ranije. Ovo kratko djelo započinje izlaganjem odnosa Crkve i Svetog pisma. Crkva, koju vodi i kojom ravna Duh Sveti, nezabludiva je u ophođenju sa Svetim pismom.

Nakon uvoda slijede redom postavke ili pravila (str. 36-99). To su usporedni tekstovi; na latinskom jeziku i u hrvatskom prijevodu. Prvo se iznosi postavka, a zatim se ona pomoću svetopisamskih i crkvenih autoriteta obrazlaže.

Najprije se “utvrđuje da su cijelo Sveto pismo Starog i Novog zavjeta, sadržano u svesku Biblije, po nadahnuću Duha Svetoga izdali njegovi autori.” Druga postavka glasi: “Istina Svetog pisma toliko je sigurna da ništa u njemu izričito uneseno ili izraženo ne može biti lažno ili krivo.” Treća postavka izriče – objašnjava u uvodnoj raspravi Hohnjec – nužnost Božje objave sadržane u Svetom pismu. Daljnjih pet postavki donose – tvrdi on nadalje – načela o višestrukom smislu Svetog pisma. Sedma i deseta postavka govore da je Sveto pismo nezabludivo i potpuno dostatno pravilo vjere. S devetom postavkom započinje heuristika, tj. kako pronaći i postići zdravi i dobri smisao Svetog pisma. U jedanaestoj postavci preporučuje se marljivo proučavanje Svetog pisma: “Naime, kad bi se otkrile pojedinosti i kad bi svi spoznavali i shvaćali božanske tajne, ljudska bi se pamet ulijenila...” Dvanaesta postavka govori o poteškoći u razumijevanju Svetog pisma koje traži marljive i vjerne tumače, “ponizne u prosudbi i slobodne od robovanja poroku. U trinaestoj postavci hvale se stari učitelji, ali još više se odaje priznanje novim naučiteljima. Četrnaesta postavka govori da Sveto pismo dopušta tumačenje pomoću svojih izvornih riječi, a naučitelji dopuštaju tumačenje i izlaganje svojih iskaza. “ Sveto je pismo – objašnjava nadalje u uvodnoj raspravi Nikola Hohnjec – po petnaestoj postavci rasadište hereza koje Bog dopušta, ali za boljitak dobrih, učenih i nevinih. *Konkordancija nepromjenjivih dijelova Biblije* završava šesnaestom postavkom. Ona se vraća na Crkvu koja odlučuje koje su knjige autentične jer ima vodstvo Duha Svetoga.

Na kraju knjige nalaze se sažeci na engleskom (str. 101-102), francuskom (str. 103-104) i hrvatskom jeziku (str. 105-106), kratki životopisi Franje Šanjeka (109-110) i Nikole Hohnjeca (str. 110), kazalo osobnih, etničkih i zemljopisnih imena (str. 113-116), pojmovno kazalo (str. 117-118) i biblijsko kazalo (str. 119-120). Knjiga završava

izvadcima iz recenzija prof. dr. sc. Bože Lujica (str. 123.) te prof. dr. sc. Ivana Dugandžića (str. 124).

Važno je naglasiti da ovo važno djelo obiluje likovnim prilozima u crno-bijeloj boji: dalmatinski samostan sv. Jakova u Parizu, u kojem Stojković boravi između 1418. i 1422. godine, te samostan baselskih dominikanaca, kod kojih je Stojković boravio (1431.-1435. i 1437.-1438.) (str. 18), carski grad Basel, sjedište koncila (1431.-1438.) (str. 108), Jean Gerson (1363.-1429.), teolog i kancelar Pariškog sveučilišta (str. 111) te crtež Carigrada u Stojkovićevo vrijeme (str. 122). U knjizi se nalazi i likovni prilog u boji koji prikazuje grad Dubrovnik (str. 34-35). Djelo još sadrži Stojkovićevom rukom ispisan završetak *Rasprave o crkvi* (str. 100) te završni dio zahvalnoga govora Ivana Stojkovića na doktorskoj promociji u Parizu 8. studenog 1420. (str. 107), čiji se originali čuvaju u Baselu.

Zahvaljujući iznimnom trudu dvojice velikih znanstvenika, Franje Šanjeka i Nikole Hohnjeca, objavljeno je znamenito djelo hrvatskog bibliofila i humanista čiji je osobni knjižni fond – prema riječima F. Šanjeka – nadahnjivao plejadu europskih erudita humanističkog usmjerenja.

Maja ČUTIĆ GORUP, prof.